

BERICHTEN OVER ZELFMOORD

*Mediarichtlijnen
voor journalisten*

Berichten over zelfmoord: taboedoorbrekend of riskant?

Het thema zelfmoord in de media brengen kan mensen vooruithelpen. Het kan het **stigma doorbreken** om over psychische problemen, suïcidegedachten of rouw na zelfdoding te praten. Sommige berichtgeving over zelfmoord houdt echter ook **risico's** in en kan voor kwetsbare mensen de drempel naar zelfmoord juist verlagen.

Dat maakt rapporteren over zelfmoord complex. Het vraagt om **moeilijke afwegingen en extra zorgvuldigheid**. Welk nieuws breng je? Welke details geef je? En welke duiding of boodschap geef je mee?

Deze richtlijnen

Mediaprofessionals kunnen bijdragen aan de preventie van zelfmoord. De [Wereldgezondheidsorganisatie](#) ondersteunt daarom wereldwijd de ontwikkeling en implementatie van mediarijhtlijnen [1].

In het kader van het [Vlaams Actieplan Suïcidepreventie](#) stelde het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie (VLESP) een reeks wetenschappelijk onderbouwde en praktische richtlijnen op.

Deze richtlijnen zijn bestemd voor **journalisten**. Voor fictiemakers en sociale mediagebruikers zijn afzonderlijke adviezen voorhanden. Op zelfmoord1813.be/media vind je meer informatie, tools en een overzicht van de mediawerking van het VLESP.

AUTEURS

Eva Dumon & Gwendolyn Portzky - Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie, 2021

VORMGEVING

De Bemanning - www.debemanning.be

Deze publicatie kwam tot stand met de steun van de Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ).

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

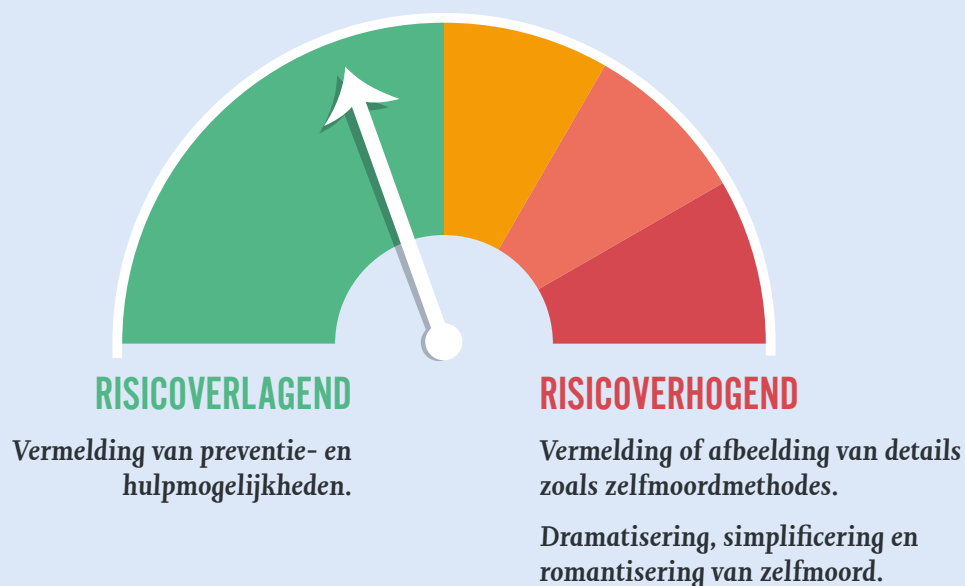
Inhoud

Berichten over zelfmoord: taboedoorbrekend of riskant?	2
Samenvatting Zes aanbevelingen voor een veilige berichtgeving over zelfmoord	4
Effecten van media op suïcide: wat zegt onderzoek?	5
1. Hoe media het risico op suïcides kunnen verhogen: het imitatie- of 'Werthereffect'	5
2. Hoe media beschermend kunnen werken: het 'Papageno-effect'	8
Wat zegt de Code van de Raad voor de Journalistiek?	10
Praktische tips: hoe breng je het thema zelfmoord in de media?	11
1. Vooraf: wikken en wegen	11
2. Zelfmoord, zelfdoding of suïcide?	12
3. Wie-wat-waar-wanneer-waarom? Wees spaarzaam met details	13
4. Wegwijs in cijfers, oorzaken en preventie	14
5. Berichten over de zelfmoord van een niet-publieke persoon	15
6. Berichten over de zelfmoord van een beroemdheid	15
7. Omgaan met nabestaanden	16
8. Perspectief bieden	17
9. Omgaan met online reacties	18
10. Doe de preventiecheck: contacteer VLESP	18
Bronnen	19

Samenvatting

Zes aanbevelingen voor een veilige berichtgeving over zelfmoord

1. Wees **spaarzaam met details** en vermijd maximaal het vermelden, beschrijven en afbeelden van zelfmoord**methodes**, **-locaties** en **afscheidsberichten**.
2. Zorg voor een **correcte duiding** wanneer je over zelfmoordcijfers of over aanleidingen voor zelfmoord bericht. Vermijd dramatisering en simplificering.
3. Bij zelfmoord van **niet-publieke personen**: weeg af of dit nieuws opweegt tegen de imitatierisico's.
4. Wees extra voorzichtig bij de zelfmoord van **beroemdheden**: geef geen details en romantiseer de zelfmoord niet. Vermijd onnodige herhaling.
5. Stel respect voor de privacy en het welzijn van **nabestaanden** voorop en volg de mediarijchlijnen ongeacht de informatie die je van hen krijgt.
6. Bied perspectief: heb aandacht voor **preventie** en verwijs naar **hulpmogelijkheden**. Vermeld dat mensen terecht kunnen op zelfmoord1813.be en bij de Zelfmoordlijn. Besteed ook aandacht aan preventiemogelijkheden en hoopgevende getuigenissen.

Effecten van media op suïcide: wat zegt onderzoek?

Wereldwijd zijn honderden studies uitgevoerd naar mogelijke effecten - zowel positieve als negatieve – van berichtgeving over zelfmoord op de ontwikkeling van suïcidaal gedrag bij lezers en kijkers. Hier vind je een synthese van de relevantste bevindingen.

Bekijk ook onze animatievideo over deze media-effecten op zelfmoord1813.be/media

1. Hoe media het risico op suïcides kunnen verhogen: het imitatie- of ‘Werthereffect’

Bepaalde mediaberichten kunnen kwetsbare mensen met zelfmoordgedachten aanzetten tot zelfdoding. Mensen die aan zelfmoord denken, kunnen inspiratie halen uit mediaboodschappen en het beschreven of getoonde suïcidaal gedrag imiteren [2].

Dit wordt ook wel het ‘Werthereffect’ genoemd, naar een golf van suïcides die volgde op de publicatie van Goethes boek *Het lijden van de jonge Werther* [3]. In dat boek worstelt het hoofdpersonage Werther met een onbereikbare liefde, waarna hij tot zelfmoord overgaat. In de daaropvolgende golf van suïcides onder jonge mannen over heel Europa waren verscheidene suïcides duidelijk beïnvloed door het boek. Zo hadden sommige slachtoffers dezelfde kledij aan als Werther, gebruikten ze dezelfde methode of werd het boek gevonden op de plaats van de suïcide [4].

Honderden studies bevestigden intussen dit imitatie-effect, voor allerlei media, en gaande van nieuwsberichten tot televisieseries [5]. Het effect wordt vastgesteld bij alle leeftijdsgroepen, maar jongeren blijken extra kwetsbaar en vatbaar.

Wat verhoogt het risico op imitatiegedrag?

HET PROFIEL VAN DE OVERLEDEN PERSOON

Het risico op imitatie verhoogt:

- wanneer de overleden persoon een beroemdheid is of iemand naar wie de lezer/kijker opkijkt;
- naarmate de overledene een hogere sociale status heeft;
- naarmate de persoonskenmerken van de overledene overeenstemmen met...

DE INHOUD VAN HET BERICHT

Het risico op imitatie verhoogt wanneer:

- de zelfmoordmethode wordt beschreven;
- de zelfmoord wordt genormaliseerd, geromantiseerd of voorgesteld als een aanvaardbare methode om met moeilijkheden om te gaan;
- [mythes over suïcide](#) in stand worden gehouden.

DE FREQUENTIE VAN RAPPORTERING

Tot slot verhoogt het risico op imitatie ook wanneer eenzelfde nieuwsfeit over zelfmoord veelvuldig wordt herhaald.

Drie voorbeelden uit onderzoek, en wat we daaruit kunnen leren

SUÏCIDES VAN BEROEMDHEDEN

Het imitatie-effect wordt het vaakst vastgesteld na berichtgeving over de suïcide van beroemdheden. **Suïdecijfers stijgen gemiddeld met 13%** in de maand volgend op mediaberichten over de suïcide van een beroemdheid [5].

Wanneer de **suïcidemethode** in de berichten expliciet wordt vernoemd, ziet men bovendien een gemiddelde stijging van 30% in het aantal suïcides met diezelfde specifieke methode [5].

Dit imitatie-effect zag men bijvoorbeeld na de overlijdens van **Marilyn Monroe**, de Duitse doelman **Robert Enke** en Amerikaans acteur **Robin Williams** [3; 6-8].

Gevolg:

Rapporteren over de suïcide van een beroemdheid is risicovol. Het vermelden van methodes verhoogt het risico op imitatiegedrag nog extra. • Zie [aanbevelingen 1 en 4](#).

Ook een fictieve verhaallijn kan het risico op suïcide bij kwetsbare lezers of kijkers verhogen. Dit werd recentelijk aangetoond met de impact van de Netflix televisieserie '13 Reasons Why', waarin zelfmoord sterk werd geromantiseerd en een expliciete zelfmoordscène zat vervat. Onderzoek in de VS associeerde de serie met een significante **stijging van suïcides onder jongeren** tussen 10 en 17 jaar in de drie maanden na de releasedatum [9-10]. Bij jongens steeg het aantal suïcides met 12%, bij meisjes zelfs met 22% [10]. Na veel controversie knipte Netflix de scène uit de serie.

Gevolg:

Het in beeld brengen van suïcidemethodes is risicovol, zeker ten aanzien van jongeren. Zoiets vormt als het ware een 'recept' voor zelfdoding. • Zie [aanbeveling 1](#).

HERHALINGEN EN MYTHES

Onderzoek heeft een verband blootgelegd tussen het veelvuldig en herhaald berichten over eenzelfde suïcide en de toename van suïcides. Hetzelfde effect is vastgesteld wanneer berichten [mythes over zelfdoding](#) bekrachtigen [11].

Gevolg:

Extensieve rapportering over eenzelfde suïcide is risicovol. Hetzelfde geldt voor het versterken van mythes. • Zie [aanbevelingen 2 en 4](#).

2. Hoe media beschermend kunnen werken: het ‘Papageno-effect’

“Media can make a very relevant contribution to suicide prevention by minimising sensationalist reporting, and maximising reporting on how to cope with suicidality and adverse circumstances.”

(T. Niederkrotenthaler, 2016)

Een mediabericht over suïcide kan het risico op suïcide ook verkleinen. Dit preventieve effect kan ontstaan wanneer het bericht **perspectief** biedt, met name door te tonen hoe je herstelgericht kan omgaan met problemen als alternatief voor suïcide. Dit heet het ‘Papageno-effect’, vernoemd naar het hoofdpersonage uit de opera *De Toverfluit* van Mozart. Papageno, zo wil het verhaal, kon zijn depressieve gedachten en suïcidale plannen overwinnen dankzij de steun van vrienden.

Drie voorbeelden uit onderzoek, en wat we daaruit kunnen leren

Onderzoek toonde een verband aan tussen berichten over **positieve manieren om om te gaan met problemen en een crisis te overwinnen**, en minder suïcides. Hetzelfde geldt voor berichten die **hulpmogelijkheden** belichten [11].

Een andere studie leerde dat het bekijken van een film waarin het hoofdpersonage zijn suïcidegedachten te boven kwam, de levenstevredenheid van kwetsbare kijkers (die met depressieve en suïcidale gedachten kampten) kon versterken [12].

Nog een ander onderzoek bekeek het effect van een nieuwsartikel over iemand die professionele hulp zocht voor suïcidale gedachten. Het lezen van dit artikel zorgde voor een significante daling van het suïciderisico bij de deelnemers aan de studie [13].

Gevolg:

Nieuwsberichten en verhalen die focussen op mogelijkheden van hulp en herstel verkleinen het risico op suïcide. • Zie aanbeveling 6.

Ook uit de berichtgeving over de **suïcide van Kurt Cobain** kunnen we iets leren. Hoewel die berichtgeving uitvoerig was, ging zijn dood niet gepaard met een toename van suïcides. Dat heeft wellicht te maken met de standaard vermelding van een hulplijn in de nieuwsberichten en met het feit dat Courtney Love, Cobains weduwe, zijn suïcide als zinloos en niet als heldhaftig of romantisch voorstelde [14].

Gevolg:

Het niet romantiseren van de suïcide en het vermelden van hulpmogelijkheden verkleinen het risico op imitatiegedrag. • Zie aanbevelingen 4 en 6.

Ook gewoon niet berichten over zelfmoord kan een positieve impact hebben op het aantal suïcides, zo bleek uit een studie naar **metrosuïcides in Wenen**. Na een hoog aantal van die suïcides en veelvuldige berichten daarover in de krant, werd in overleg met de media beslist deze berichtgeving te staken. Dat zorgde voor een daling van de metrosuïcides met 75% en een daling van de totale suïcidecijfers met 20% [15].

Gevolg:

Niet of beperkt berichten over suïcides of methodes kan levens redden. • Zie aanbevelingen 1 en 3.

Wat zegt de Code van de Raad voor de Journalistiek?

Ook de Code van de Raad voor de Journalistiek omvat een richtlijn over de berichtgeving over zelfdoding. Deze richtlijn wordt onder meer gebruikt voor de behandeling van klachten.

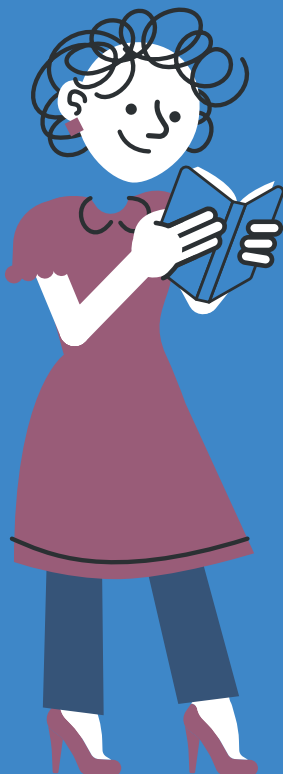
De mediarichtlijnen van VLESP in deze brochure vormen een aanvulling op deze richtlijn en voorzien meer duiding aan de hand van wetenschappelijke onderbouwing en praktische tips.

RICHTLIJN UIT DE CODE VAN DE RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK. ARTIKEL 24 - BERICHTGEVING OVER ZELFDODING

“De journalist respecteert de menselijke waardigheid en tast ze niet verder aan dan noodzakelijk in het maatschappelijke belang van de berichtgeving.

De journalist vermijdt overdrijving bij het vrijgeven van details en/of beelden, ook wanneer de feiten de publieke opinie sterk beroeren.

Bij berichtgeving over zelfdoding respecteert de journalist de privacy van de betrokkene en van de directe omgeving. Hij vermijdt simplificering van de aanleiding, dramatisering, gedetailleerde beschrijving en positieve voorstelling van de feiten.”

Praktische tips: hoe breng je het thema zelfmoord in de media?

“Media reports about suicides written in accordance with media guidelines show strong potential to help prevent suicide and do not usually trigger further suicides.”

(Wereldgezondheidsorganisatie, 2017)

1. Vooraf: wikken en wegen

Wie met zelfmoordgedachten of -plannen zit, zoekt actief naar nieuws en verhalen die antwoorden kunnen bieden – in de vorm van een uitweg of goedkeuring. Wanneer je rapporteert over zelfmoord, trekt dat dus de aandacht van kwetsbare mensen. Een belangrijk deel van je publiek is met andere woorden kwetsbaar. Ga daarom zorgvuldig na of je bericht voldoende ‘veilig’ is.

2. Zelfmoord, zelfdoding of suicide?

De termen 'zelfmoord', 'suicide' en 'zelfdoding' zijn alle drie bruikbaar. Toch verdient een bepaalde term afhankelijk van de context soms de voorkeur.

- 'Zelfmoord' is de meest algemene en meest gebruikte term (ook door mensen die zelf aan zelfmoord denken).
- 'Suicide' wordt veeleer gebruikt in een wetenschappelijke context.
- 'Zelfdoding' wordt voornamelijk gebruikt in de communicatie naar nabestaanden, gezien de meeste nabestaanden deze term verkiezen.

Aandachtspunten

- Gebruik de termen zelfmoord, zelfdoding of suicide, maar houd daarbij toch rekening met de context.
- Vermijd de termen 'geslaagde', 'gelukke' of 'mislukte' zelfmoord(poging). Deze termen hebben een ongepaste connotatie en zijn pijnlijk voor nabestaanden.
- Spreek liever over 'overlijden/sterven door' zelfmoord dan over zelfmoord 'plegen'.

3. Wie-wat-waar-wanneer-waarom? Wees spaarzaam met details

Vermijd **gedetailleerde beschrijvingen of beelden** die identificatie met de overleden persoon in de hand werken en de methode kopieerbaar maken.

Concreet betreft het

- gedetailleerde persoonsgegevens;
- de **methode** van zelfmoord;
- de **plaats/locatie** van zelfmoord;
- (quotes uit) **afscheidsbrieven of afscheidsposts** op sociale media.

Vraag je af of dergelijke details relevant zijn voor de berichtgeving. Ze vormen immers ‘een recept voor zelfmoord’ en vergroten het risico op imitatie sterk.

Ook bij rapportering over familiedrama’s is het aangewezen om details te beperken.

AANBEVELING 1

Wees spaarzaam met details en vermijd maximaal het vermelden, beschrijven en afbeelden van zelfmoordmethodes, -locaties en afscheidsberichten.

4. Wegwijs in cijfers, oorzaken en preventie

Rapporteer je **suïdecijfers**? Op [onze website](#) vind je steeds een overzicht van de meest actuele cijfers met betrekking tot sterfte door suïcide, suïcidepogingen, de prevalentie van suïcidedgedachten en cijfers van de Zelfmoordlijn.

Zoek je **informatie** over een specifiek onderwerp zoals zelfmoord bij jongeren of de impact van de economische crisis op zelfmoord? Neem dan een kijkje in onze [factsheets](#).

Nieuws over preventiemogelijkheden vind je op de homepage van Zelfmoord1813.be of via de sociale media van VLESP ([Twitter](#), [Facebook](#) of [Instagram](#)). Je kan je ook abonneren op onze [nieuwsbrief](#).

Wens je duiding bij cijfers, oorzaken of nieuws? Neem dan contact op met VLESP.

Aandachtspunten

- **Vermijd dramatisering.** Let bij het weergeven van cijfers op met termen als ‘forse stijging’, ‘epidemie’, ‘nieuwe golf’...
- **Vermijd simplificering.** Maak geen eenvoudige veronderstellingen over **één mogelijke oorzaak of aanleiding** voor zelfmoord. Mijd bijvoorbeeld titels als ‘Pesterijen dreven jongen tot zelfmoord’. Suïcide is altijd een complex samenspel van biologische, psychologische en sociale factoren en in 9 op de 10 gevallen ligt een psychische problematiek mee aan de basis. [Lees hier hoe suïcidaal gedrag ontstaat en welke factoren een rol spelen.](#)

AANBEVELING 2

Zorg voor een correcte duiding wanneer je over zelfmoordcijfers of over aanleidingen voor zelfmoord bericht. Vermijd dramatisering en simplificering.

5. Berichten over de zelfmoord van een niet-publieke persoon

Nieuws brengen over suïcides (of de pogingen daartoe) van niet-publieke figuren of van personen die misschien wel in het buitenland gekend zijn maar niet bij ons, kan onnodige risico's met zich meebrengen. Weeg dus zorgvuldig af of dit nieuws opweegt tegen een mogelijk imitatierisico.

AANBEVELING 3

Bij zelfmoord van niet-publieke personen: weeg af of dit nieuws opweegt tegen de imitatierisico's.

6. Berichten over de zelfmoord van een beroemdheid

Om de suïcide van een nationale of internationale beroemdheid kan je moeilijk heen. De manier waarop je dit nieuws brengt, heb je wel in de hand. Denk aan de titels en afbeeldingen die je gebruikt en de frequentie waarmee je erover rapporteert. Dus beroemd of niet: safety first! Volg alle mediarichtlijnen nauwgezet: vermijd details over de methode en romantiseer de suïcide niet door uitspraken als 'Hij heeft eindelijk rust' of 'Eindelijk een einde aan de pijn'.

Vermijd ook nodeloze herhaling van eenzelfde nieuwsfeit: liever een paar uitgediepte artikels, dan 50 verschillende korte berichten. Vul zo mogelijk aan met een bericht dat een preventief effect kan hebben of hulpmogelijkheden in de verf zet.

AANBEVELING 4

Wees extra voorzichtig bij de zelfmoord van beroemdheden: geef geen details en romantiseer de zelfmoord niet. Vermijd onnodige herhaling.

7. Omgaan met nabestaanden

Een bericht over iemand die overleden is door zelfmoord, ligt vanzelfsprekend gevoelig voor de nabestaanden van de overledene. Het vrijgeven van details kan kwetsend zijn, net zoals speculaties over de aanleiding. Overleg dus met de nabestaanden, en maak zo mogelijk afspraken over de inhoud van je bericht en eventuele foto's.

Soms zullen nabestaanden zelf hun verhaal in de media willen brengen. Dit kan waardevol zijn om het taboe op suïcide te doorbreken, maar vraagt extra zorgvuldigheid.

Aandachtspunten

- Nabestaanden zijn kwetsbaar en kunnen gedurende hun rouwproces ook zelf met zelfmoordgedachten geconfronteerd worden [16]. Ook het oproepen van herinneringen kan pijnlijk zijn voor hen. Hou dus rekening met hun emoties.
- Soms willen nabestaanden zelf hun verhaal vertellen. Ga in dat geval na of ze de gevolgen daarvan kunnen inschatten en bescherm zo nodig hun privacy. Maak afspraken over de voorinzage van het bericht dat je beoogt.
- Nabestaanden kunnen details over de methode meegeven, misschien de suïcide aan één oorzaak linken ('Hij ging onderdoor aan zijn echtscheiding') of de suïcide romantiseren ('Eindelijk heeft ze rust'). Soms zullen nabestaanden bepaalde details of foto's publiek willen maken [17]. Blijf ook dan de mediarijntlijnen volgen. Dit kan betekenen dat je sommige informatie, uitspraken of beeldmateriaal niet in het bericht opneemt. Als je aan nabestaanden uitlegt waarom je dat doet (om levens te redden met name), zullen ze dit zeker begrijpen.

AANBEVELING 5

Stel respect voor de privacy en het welzijn van nabestaanden voorop en volg de mediarijntlijnen ongeacht de informatie die je van hen krijgt.

8. Perspectief bieden

Geef in een bericht over zelfmoord aan dat alternatieven en hulp mogelijk zijn. Geef mee waar mensen terecht kunnen voor informatie en hulp.

Breng nieuws dat mensen met psychische problemen en zelfmoordgedachten hoop kan bieden. Je kan daarbij verwijzen naar initiatieven uit het [Vlaams Actieplan Suïcidepreventie](#). Ook een 'goede praktijk' is het brengen van getuigenissen van personen die hun zelfmoordgedachten - of een crisis in het algemeen - te boven kwamen.

Natuurlijk is het niet altijd mogelijk om uitgebreide hoopgevende boodschappen of verhalen mee te geven, vandaar de vraag om minstens een verwijzing naar hulpmogelijkheden bij het bericht op te nemen (zie kaderstukje over Zelfmoord 1813). Het werkt beschermend voor kwetsbare mensen als ze weten dat er hulp mogelijk is en waar ze daarvoor terecht kunnen. Laat het verwijzen naar deze hulpbron echter geen vrijbrief zijn om eender welke inhoud en details te brengen.

Zelfmoord 1813 vermelden kan zo:

'Denk je aan zelfmoord en heb je nood aan een gesprek, dan kan je terecht bij de Zelfmoordlijn op het nummer 1813 of via www.zelfmoord1813.be'.

Bij die vermelding kan je ook altijd het [logo van Zelfmoord1813](#) plaatsen.

Bij verwijzing naar de Zelfmoordlijn in later geprogrammeerde reportages, vragen we waar mogelijk enkele dagen vooraf contact op te nemen met het Centrum ter Preventie van Zelfdoding (02 649 62 05 of cpz@preventiezelfdoding.be). Dat kan dan extra vrijwilligers voor de Zelfmoordlijn inschakelen om de mogelijke extra oproepen op te vangen.

AANBEVELING 6

Bied perspectief: heb aandacht voor preventie en verwijs naar hulpmogelijkheden. Vermeld dat mensen terecht kunnen op zelfmoord1813.be en bij de Zelfmoordlijn. Besteed ook aandacht aan preventiemogelijkheden en hoopgevende getuigenissen.

9. Omgaan met online reacties

Online reacties op berichten (bijvoorbeeld op nieuwswebsites of sociale media) kunnen ongepast zijn en risicovolle inhoud of opinies omvatten. Dit heb je moeilijk in de hand en kan voor schadelijke neveneffecten zorgen. Indien mogelijk bevelen we aan om bij berichten over zelfmoord de optie om te reageren uit te schakelen of om reacties te modereren. Voor advies en ondersteuning bij het modereren van berichten over zelfmoord kan je terecht bij cpz@preventiezelfdoding.be

10. Doe de preventiecheck: contacteer VLESP

VLESP werkt graag samen met de media aan een doordachte, veilige en waar mogelijk hoopgevende berichtgeving. Waarvoor kan je concreet bij ons terecht?

- Wij staan de pers te woord als expert;
- Wij bieden advies, begeleiding en feedback bij het uitwerken van artikels, reportages, podcasts...;
- We beschikken over een getuigendatabank van nabestaanden die veilig en hoopgevend over het thema kunnen getuigen;
- Wij bieden vorming en gastcolleges voor redacties, studenten journalistiek, communicatieteams...;
- Wij volgen berichtgeving over suïcide op, interveniëren waar nodig en zetten jaarlijks een mediamaker in de kijker met de [VLESP Media-award](#).

Twijfel je of je bericht veilig is? Doe de preventiecheck: mail ons via info@vlesp.be en we helpen je graag verder. Samen kunnen we levens redden.

Meer informatie:

www.zelfmoord1813.be/media

Bronnen

- [1] World Health Organization (2017). Preventing suicide: a resource for media professionals, update 2017. Geneva: World Health Organization. www.who.int/mental_health/suicide-prevention/resource_booklet_2017/en/
- [2] Zie de sociale leertheorie: Bandura, A. (1977). Social learning theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- [3] Phillips, D. (1974). The Influence of Suggestion on Suicide: Substantive and Theoretical Implications of the Werther Effect. *American Sociological Review*, 39(3), 340-354.
- [4] Jack, B. (2014). Goethe's Werther and its effects. *Lancet Psychiatry*, 1(1):18–19.
- [5] Niederkrotenthaler, T., Braun, M., Pirkis, J., Till, B., Stack, S., Sinyor, M., ... & Scherr, S. (2020). Association between suicide reporting in the media and suicide: systematic review and meta-analysis. *Bmj*, 368.
- [6] Koburger, N., Mergl, R., Rummel-Kluge, C., Ibelshäuser, A., Meise, U., Postuvan, V., ... & Hegerl, U. (2015). Celebrity suicide on the railway network: Can one case trigger international effects?. *Journal of affective disorders*, 185, 38-46.
- [7] Fink, D. S., Santaella-Tenorio, J., & Keyes, K. M. (2018). Increase in suicides the months after the death of Robin Williams in the US. *PLoS One*, 13(2), e0191405.
- [8] Pirkis, J., Currier, D., Too, L. S., Bryant, M., Bartlett, S., Sinyor, M., & Spittal, M. J. (2020). Suicides in Australia following media reports of the death of Robin Williams. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 54(1), 99-104.
- [9] Bridge, J. A., Greenhouse, J. B., Ruch, D., Stevens, J., Ackerman, J., Sheftall, A. H., ... & Campo, J. V. (2020). Association between the release of netflix's 13 Reasons Why and suicide rates in the United States: An interrupted time series analysis. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 59(2), 236-243.
- [10] Niederkrotenthaler, T., Stack, S., Till, B., Sinyor, M., Pirkis, J., Garcia, D., ... & Tran, U. S. (2019). Association of increased youth suicides in the United States with the release of 13 Reasons Why. *JAMA psychiatry*, 76(9), 933-940.
- [11] Niederkrotenthaler, T., Voracek, M., Herberth, A., Till, B., Strauss, M., Etzersdorfer, E., Eisenwort, B., Sonneck, G. (2010). Role of media reports in completed and prevented suicide: Werther v. Papageno effects. *Br J Psychiatry*, 197(3):234-43.
- [12] Till, B., Strauss, M., Sonneck, G., & Niederkrotenthaler, T. (2015). Determining the effects of films with suicidal content: a laboratory experiment. *The British Journal of Psychiatry*, 207(1), 72-78.
- [13] Niederkrotenthaler, T., & Till, B. (2019). Effects of suicide awareness materials on individuals with recent suicidal ideation or attempt: online randomised controlled trial. *The British Journal of Psychiatry*, 1-8.
- [14] Jobes, D. A., Berman, A. L., O'Carroll, P. W., Eastgard, S., & Knickmeyer, S. (1996). The Kurt Cobain suicide crisis: perspectives from research, public health, and the news media. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 26(3), 260-271.
- [15] Etzersdorfer, E. & Sonneck, G. (1998). Preventing suicide by influencing mass-media reporting: the Viennese experience 1980-1996. *Arch Suicide Res.*, 4(1):64-74.
- [16] Pitman, A., Nesse, H., Morant, N. et al. (2017). Attitudes to suicide following the suicide of a friend or relative: a qualitative study of the views of 429 young bereaved adults in the UK. *BMC Psychiatry* 17, 400.
- [17] Chapple, A., Ziebland, S., Simkin, S., & Hawton, K. (2013). How people bereaved by suicide perceive newspaper reporting: qualitative study. *The British Journal of Psychiatry*, 203(3), 228-232.

www.zelfmoord1813.be/media